

**MORFOLOGIA
ȘI PUTEREA GÂNDIRII**

AUREL PERA

**MORFOLOGIA
ȘI PUTEREA GÂNDIRII**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2017

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Mihai Golu
Prof. univ. dr. Ionel Bușe

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Morfologia și puterea gândirii / Aurel Pera. - Ed.

reviz.. - București : Editura Universitară, 2017

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-28-0605-7

1

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062806057

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2017

Editura Universitară

Editor: Vasile Muscalu

B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București

Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27

www.editurauniversitara.ro

e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE

comenzi@editurauniversitara.ro

O.P. 15, C.P. 35, București

www.editurauniversitara.ro

ARGUMENT

Anticii au făcut eforturi susținute pentru a ne transmite câte ceva din cunoștințele lor inițiatice. De-a lungul istoriei, acestea s-au denaturat. Catastrofele și intemperiiile au distrus multe manuscrise. Diferitele instituții, de-a lungul vremii, le-au ținut ascunse în diverse biblioteci pentru a nu se abate de la idealurile și scopurile lor, pentru a ține masele într-o ignoranță istorică de pe urma căreia suferim cu toții. Dar nimeni nu s-a gândit pe atunci la faptul că gândurile sincere și pure, transmise spre învățare și inițiere de mai-marii și înțelepții lumilor din vremea aceea, vor ajunge totuși și la noi. Puțini erau cei care cunoșteau faptul că gândurile nu mor o dată cu omul, ci ele dăinuie ca o ființă pură, vie, crescând și înflorind în grădina veșniciei. Puțini sunt cei care s-au încumetat să releve contemporanilor câte ceva din informațiile deținute de ei sau obținute prin atâtea metode și mijloace despre care știința modernă nici măcar nu vrea să audă, dar să mai facă investigații în domeniu.

Unii dintre ei, din dorința divină de a răspândi voalul ignoranței, și-au permis să vorbească în public, fiindu-le milă de efectele nefaste și distrugătoare ale acțiunilor celor din jur, grefate pe instinctul animalic, de putere, dominare și cucerire, ce mai caracterizează și astăzi o parte din omenirea adormită la umbra ontologică a existenței: crucificarea (Iisus), ingerarea cucutei (Socrate), aruncarea în groapa cu lei, arderea pe rug (Galileo Galilei), întemnițarea, uciderea, otrăvirea, internarea în ospicii psihiatrice, accidente de avion sau de mașină, infarctul miocardic. Pentru ce toate astea? Numai pentru faptul că ideile, părerile, doctrinele lor trezeau din somnul ignoranței omul, dotat cu gândire și rațiune, omul care avea de la natură datoria să-i îngrijească aleile pătate de sângele necunoașterii, omul care, în mod liber, trebuia să se bucure

atunci când răsărea soarele dimineața și nu să-și blesteme încă o zi crunta suferință în care primea biciul umed drept răsplată pentru simplul fapt că s-a născut sub zodia minciunii, a fricii și a iluziei. Omul care ajunsese să guste din apa cunoașterii și să vadă pe propria-i piele efectul dezamăgirii neînțelegerii celor din jur, omul care a vrut să-și ajute semenul, deschizându-i pleoapele lipite de somnul ignoranței? Mulți s-au retras în peșteri, alții au fugit în munți, unde și-au făcut schituri și mânăstiri, renunțând definitiv la lume. Dar cei mai mulți au rămas pradă iluziilor și mizeriei lumii, suportându-i cruzimile.

Rezultatul este cel pe care-l știm cu toții: războaie, catastrofe, cutremure, sânge și moarte. Bucurie, fericire, nu. De ce? Poate azi cineva să dea un răspuns plauzibil? Nu cred, pentru că, nici azi, după atâtea mii de ani de existență și cunoaștere, omul se află mereu la aceeași răscruce de drumuri: de unde vin și încotro mă îndrept; s-o iau în stânga, în dreapta, sau să rămân pe loc? Incertitudine, indecizie, răsturnări de valori, opțiuni întâmplătoare. Criză generală în cunoaștere, disociere tragică a cunoștințelor, a spiritului uman însuși, cum remarcase și Piaget. Confuzii conceptuale, contradicții metodologice și de principii, idealizare exagerată, imixtiuni ale politicului în știință, exteriorizarea și înstrăinarea propriei conștiințe, interpretarea realității prin prisma propriilor noastre trăiri și dorințe; haos, droguri, sex, războaie, jafuri armate, etc. Sensul lumii, al existenței, capătă cu totul un alt sens. Sensul lumii devine sensul meu, sensul existenței este înlocuit cu cel al non-existenței. Nimănu-i pasă de nimeni și de nimic. O amortire generală a gândirii, o paralizare a deciziilor politice care generează atentate, scandaluri și bătăi în parlamentele țărilor, în fine, o dinamică nejustificată și macabră a gândirii, o privare totală de capacitatea omului de a-și stăpâni gândurile...

Este momentul să dezantropomorfizăm gândirea, existența, lumea. Este momentul să redăm existenței și gândirii semnificația și intenționalitatea cuvenite. Este momentul să redăm existenței armonia inițială. Dar acest lucru nu-l putem face decât prin armonizarea ființei umane, mai întâi cu sine, apoi, armonizarea gândirii și a gândurilor. Tot răul și tot binele lumii se regăsesc numai în sfera gândirii. Emiterea unui gând rău va genera răul, emiterea unui gând bun, va genera binele. Nu putem face aceste lucruri până ce nu ne purificăm de subiectivitate. Prea mult convenționalism în tot ceea ce face omul, prea multe psihologii, prea multe rețete, prea multe iluzii, prea multă agitație conceptuală în suflet și gândire.

Lăsând la o parte abordările eseistice, ar trebui să trecem la analize concrete ale fenomenului științific contemporan. Să vedem unde se încurcă lucrurile; care sunt științele ce-și arată singure limitele; să găsim alte științe, alte metode, alte unghiuri de vedere din care să privim nu numai lumea, existența, gândirea, dar și știința; să propunem și să găsim științe noi care, prin noile lor metode, să ne ducă la adevăr, la adevărul care doare întotdeauna. Doare pentru că, pe de o parte, unii nu vor să se ajungă la el din rațiuni politice, în scopul menținerii ignoranței, alții, deși îl iubesc, n-au capacitatea să-l perceapă. Trec mereu pe lângă el.

Psihologia modernă pare incapabilă să explice noianul de interrelații generatoare de confuz. Ea face eforturi să dezvăluie aspecte ce țin de natura internă a psihicului, cu scopul de a fi cât mai obiectivă, dar în măsura în care renunțăm la idealizare în folosul a ceea ce se cheamă concret, psihologia pierde ceva din statutul său de «știință exactă». Ea devine din ce în ce mai aproximativă, lăsând loc unui alt model de știință: parapsihologia. Numai psihologia și știința actuală nu sunt capabile să explice mulțumitor miracolele săvârșite de om, de gândirea, de voința și credința umană. Chiar dacă analizăm procesele

cognitive din perspectiva teoriei informației și a teoriei reglării, nu epuizăm relația de cauzalitate ce le definește. Care sunt izvorul și natura gândirii? Care e substratul metafizic al memorării și rememorării, al puterii gândului, al percepției de la distanță, al telepatiei, al previziunii, al teleportării, al levitației, al biogravitației etc.? În ce constă limbajul gândirii, care este sensul ontologic al limbajului geometric, care este suportul ontic al relației gândire-limbaj, ce suport metafizic are cunoașterea de sine, care sunt enigmele dialogului interior, beneficiul și riscul, în ce constă funcția simbolică a gândirii, care sunt fundamentele ontologice ale relației dintre normalitate psihică și boală mintală, ce remedii găsim pentru acuratețea gândirii, sunt doar câteva din întrebările la care încercăm să oferim un răspuns în această carte. Psihologia singură nu-și poate justifica un răspuns plauzibil, chiar dacă abordează fenomenele psihice particulare într-o viziune genetic evolutivă, iar conștiința, prin prisma determinismului social-istoric.

Este neîndoielnic faptul că atunci când analizăm puterea gândirii, trebuie să avem în vedere toate palierele constitutive ale ființei umane. Noi nu pierdem din vedere înțelegerea și explicarea personalității ca întreg, dar nici nu neglijăm în analiza făcută celelalte componente ale complicatului labirint al vieții psihice.

Rămâne de văzut dacă travaliul nostru a reușit să stârnească nu numai curiozitatea cititorului, dar să-i ofere și posibilitatea să privească lumea gândirii, eul și existența din alte puncte de vedere, să încerce să-și purifice gândirea și gândurile, să și le ordoneze și controleze în consens cu principiile morale și altruiste ale existenței. Dacă nu ne trezim acum din marea adormire magică în care ne aflăm, nu vom putea gusta nicicând din fructele de aur ce aparțin tridimensionalității, acest mediu ontic atât de iluzoriu, dar atât de savurat, și, cu atât mai mult, nu vom putea pătrunde

niciodată în ceea ce noi am numit sfera triadială a gândurilor pure, acolo de unde izvorăsc toate dorințele, ideile și gândurile noastre. Este starea pură a mentalului pur. Cum am ajuns la aceste rezultate am analizat în cele trei capitole ale lucrării de față care, inițial, se doreau a fi doar subcapitole ale primului capitol dintr-o lucrare al cărui titlu ne-a fost dictat, pur și simplu, la o ședință de transă hipnotică profundă, în urma căreia mediumul, o femeie dotată cu facultăți mediumnice excelente, Angela Vârvoreanu, a fugit într-o zonă spațială incredibilă, undeva la a cincea galaxie distanță de Galaxia Calea Lactee. Am rămas cu toții înmărmuriți, eu, prietenii mei, prof. univ. dr. Costel Petcu, lector dr. Ion Nistor, învățătoarea Luminița Puiu, doamna Cati Mustachide, prof. Gheorghe Condescu, prof. Constantin Dogaru din Tecuci, un prieten al său și alții când, întrebată ce mesaj are pentru noi din acele lumi, în special pentru mine, ne-a răspuns: «Să scrieți o carte care se va chema Morfologia și puterea gândirii».

Acest lucru se întâmpla în iarna anului 2000. După numai o săptămână, chemat parcă de o putere irezistibilă, am început să scriu cuprinsul cărții. Ideile îmi veneau una după alta, într-un flux continuu. În câteva zile am definitivat cuprinsul și am început să scriu primul capitol, pe care-l numisem «Limitele psihologiei». Al doilea era «Metamorfoza gândului», iar al treilea, «Concentrarea și voința – forța motrice a puterii gândului». Pe data de 28 februarie 2000, la ora 13:35, am început să scriu capitolul I, care a devenit de fapt o carte de sine stătătoare, asupra căreia am revenit cu completările pe care le-am considerat necesare. Capitolele II și III vor fi cele două volume care vor urma lucrării de față. Așa s-a născut Morfologia și puterea gândirii. Limitele psihologiei, definitivată pe 8 martie 2006.

Nu pot încheia înainte de a mulțumi prietenului meu, prof. univ. dr. Costel Petcu, care m-a convins, prin patima călătoriilor sale geospirituale, să revizuiesc și să completez

textul lucrării; directorilor Tiberiu Ebetiuc și Iancu Vărzan, împătimiți ai lecturii și artei, ai dorinței de cunoaștere și progres spiritual, cărora le datorez posibilitatea apariției acestei cărți, bineînțeles, nu în ultimul rând, fidelei mele colaboratoare, domnișoarei Oana-Cristina Butta, pentru tehnoredactare, corectare și pentru a fi realizat coperta cărții. Nu peste multă vreme, numele ei va apărea pe o lucrare comună, «Tehnologii de informare și comunicare», care sperăm să apară înainte ca domnia sa să plece în Japonia. Cartea a fost dedicată Cleopatrei, cea care mi-a reamintit că mai sunt încă viu și că merită să iubesc tot ce e mai frumos în lume, așa când o făceam cândva, în vechiul Egipt. Tuturor, o profundă grațitudine.

*Autorul
12 martie 2006*

Capitolul I

LIMITELE PSIHOLOGIEI

I.1. STADIUL PSIHOLOGIEI ACTUALE ȘI TENDINȚA SPRE METAPSIHOLOGIE

Incertitudine, răsturnări de valori, momente cruciale de opțiune, sunt doar câteva din notele definatorii ale contemporaneității. „În jurul nostru și înaintea noastră, spunea Găeton Picon, în noi, totul este schimbat”. „Lumii îi succed lumile”: „multe geometrii”, „multe logici posibile”, „mentalități”, „structuri psihologice ireductibile”. De fiecare dată realitatea are o față nouă care cere o privire nouă. Vechiul imperiu se năruie; „este trezirea naționalităților spiritului”¹.

Roland Caillois aprecia gândirea contemporană ca fiind „reflexul unei crize”². Iar F.L. Mueller considera că această criză contemporană ce cuprinde toate palierele vieții este o criză care interesează întreaga gândire contemporană, atât filosofia, cât și științele³.

Un strigăt de alarmă spre a „apăra o opoziție” și anume poziția unei psihologii autentice științifice, lansează și Jean Piaget care constata o disociere tragică a cunoștințelor și, în multe privințe, a spiritului uman însuși. Dar el ne îndeamnă să medităm la remedii susceptibile să atenueze haosul actual și să ne îndreptăm eforturile spre apărarea „faptului experimental” împotriva speculației filosofice, spre apărarea psihologiei experimentale de psihologia filosofică⁴.

Vasile Pavelcu nu vede filosofia izolată de știință în general, nici de psihologie în special, ci un mod specific de anticipare a unor semnificații. Semnalul de alarmă al lui J. Piaget este justificabil numai cu privire la imixtiunea metafizicii, conceptul de psihologie pare îngustat prin

identificarea lui cu noțiunea de disciplină strict experimentală de laborator.⁵

Nici o altă știință n-a fost apreciată atât de contradictoriu ca psihologia care încearcă o atitudine totalitară prin cele două procedee unanim acceptate și cunoscute: prin interiorizare și exteriorizare, care generează idealizarea, și prin reducerea întregii existențe la conștiință sau prin proiectarea faptelor de conștiință în afară, asupra întregii realități, având de-a face astfel cu procesul de antropomorfizare. Acceptarea primului aspect ne-ar determina să nu putem concepe nici un fapt în afară de conștiință. Știința întregii realități ar deveni știința despre psihic: „lumea este reprezentarea mea”. Am trăi astfel în lumea deplină a idealismului subiectiv.

Întrucât reflexia filosofică este precedată și adesea însoțită de mecanismul proiecției, al exteriorizării și înstrăinării conștiinței proprii, tindem să interpretăm realitatea din afară prin prisma propriilor noastre trăiri. Astfel ajungem la animism și la antropomorfizarea lumii. Toate transformările din univers ne par a fi marcate de o motivație psihică, iar schimbările lumii capătă o semnificație și o intenționalitate psihică; lucrurile împrumută o expresie umană. Totul devine însuflețit; omului nu-i rămâne decât să descifreze resorturile psihice spre a le putea declanșa, la nevoie, în folosul său. Am avea de-a face cu psihologizarea totală a lumii. Orice manifestare și creație umană, oricât de abstractă și obiectivă ar fi, are un fundal psihic. Filosofia fenomenologică și existențialistă, așa cum constata Vasile Pavelcu, reducând totul la „sens”, iar sensul la existența omului în lume, derivă implicit totul din matricea trăirii omului, din experiența anterioară interiorizării și exteriorizării, subiectivării și obiectivării ei.⁶ Chiar dacă se evită interpretarea realității prin prisma subiectivității, a conștiinței individuale – psihologizarea deci – trebuie să recunoaștem că la originea oricărei „realități obiective”,

„științifice”, se află și un fragment de realitate psihică. Acest lucru a fost recunoscut de Pierre Janet când afirma că psihologia, prin definiția însăși a obiectului său, este universală. Ea ține absolut de tot. Faptele psihologice sunt pretutindeni, „ele există la fel de bine în lucrările unui scriitor ca și în studiile anatomice asupra creierului”.⁷

În fața unei asemenea mărturii nu se poate spune decât un singur lucru: *gândirea contemporană este logicizantă și matematizantă*. Într-un asemenea context, Politzer afirma cu amărăciune în anul 1928: „drumul psihologiei spre știință nu este decât „o epopee de deziluzii”.⁸

Știința nu poate fi despuiată de subiectivitate. Paradoxal, psihologia însăși este citadela subiectivității. Ceea ce nu definește mulțumitor psihologia, și nici științele celelalte, este tocmai „natura” acestei subiectivități. În jurul acestei „umbre” gravitează psihologia: de unde izvorăște natura subiectivității, deci a psihismului lui? Care este natura, sau izvorul gândirii? De unde izvorăște gândul, conștiința, memoria, voința, imaginația, intuiția și cum se explică puterea gândului? Ce se află dincolo de aparența acestui complex mecanism bio-psiho-socio-cultural care este omul înzestrat cu voință, rațiune și credință? Rezultatele oferite de psihologie până acum sunt insuficiente și nemulțumitoare. Pongratz avea dreptate când exclama: „Biata psihologie...”.⁹

În ce stadiu se află procesul de psihologizare? Reducționismul biologic și fiziologic este bine cunoscut și ca atare nu implică comentarii. Biochimia și biofizica tentează în a adopta limbajul fizicist. Succesul ciberneticii și implicațiile ei în limbajul psihologiei este de asemenea bine cunoscut. În ultimii 30 de ani psihologul care nu stăpânea limbajul logico-matematic și cibernetic era de nebăgat în seamă. Cine poate contrazice idealul omului de știință de azi care exprimă personalitatea umană printr-o formulă

matematică? Nici măcar știința. Să fie oare vorba de o „convenție” în limbajul științei? De tendința ascunsă de a descâlci „Turnul Babel” al științei? Sau de metamorfoza limbajului atunci când el este pus față în față cu realitatea fizică și conceptuală? Ori de câte ori vorbim de concept, invocăm cu sau fără voință o „convenție” mutuală științifică, fie ea și neavenită.

Orice știință este fundamentată conceptual. Într-un amplu proces de idealizarea a conceptelor se oferă posibilitatea operării cu „definiții”, „clase”, „genuri”, reflecții care dau nota de exactitate a cunoștințelor. Dramaticul începe abia atunci când în abordarea științifică ne lovim de așa numita „antinomie metodologică”, în cazul nostru „antinomia exactității”: „exactitatea termenilor impune idealizarea obiectelor”.¹⁰

Psihologia a fost definită ca o știință concretă, strâns legată de experiența imediată. Numai că marele său păcat este acela că nu întotdeauna a rezolvat până la capăt antinomiile care o definesc, de altfel: *abstractizarea concretului, idealizarea realului, generalizarea particularului (îndeosebi în psihologia aplicată), obiectivizarea subiectului, interiorizarea exteriorului și exteriorizarea interiorului (psihologia structurilor simple), științificizarea trăirii intuitive.*

Psihologia modernă face eforturi să dezvăluie aspecte ce țin de natura internă a psihicului cu scopul de a fi cât mai obiective. Dar, în măsura în care renunțăm la idealizare în folosul a ceea ce se cheamă „concret”, psihologia pierde parcă ceva din conceptul său științific de „știință exactă”. Operând cu concepte inexacte, caracterul ei devine aproximativ și crește necesitatea construirii unui alt model de științe pentru psihologie, mai complex: *parapsihologia.*

Este adevărat că psihologia s-a străduit, încă de la început, să stabilească anumite legături conceptual-explicative și chiar justificative cu științele mai solid

fundamentate: *fizica, psihologia, medicina, biologia, matematica, logica* și, în același timp, să-și construiască un edificiu propriu, teoretic și experimental, prin preluarea și adaptarea unor modele din aceste științe. În perioada contemporană, sedimentarea sa internă obligă tot mai mult celelalte științe să se deschidă spre ea și să stabilească punți de legătură și de cooperare cu întregul sistem al disciplinelor psihologice. Nimeni nu contestă faptul că psihologia, așa cum este ea, a constituit una din principalele surse ale unor ramuri ale cunoașterii științifice contemporane: *cibernetica, teoria organizării, teoria generală a sistemelor, semiotica, etc.* Totodată ea are rolul unui „releu” între științele naturii și cele sociale, între filosofie și celelalte științe, rol întregit prin apariția celorlalte ramuri la granița ei cu alte științe: *psihofizica, psihofiziologia, psihosomatica, psihofarmacologia, psihopatologia, psihopedagogia, psiholingvistica, psihologia socială, psihologia animală.* Toate acestea demonstrează că explicarea adecvată a omului, pe măsura complexității sale, n-ar fi posibilă fără aportul psihologiei. Dar o face insuficient. A sosit timpul unei noi viziuni nu numai asupra omului, a personalității umane, a proceselor și fenomenelor psihice, dar și asupra metodologiei de investigare a tuturor palierele psihismului. Trebuie deschise porțile celorlalte „științe”. Omul, în toată complexitatea sa psihică și psihismul în amploarea lui, trebuie înțeles și analizat și din punct de vedere ocult, esoteric, fiindcă numai psihologia și știința actuală nu explică mulțumitor și suficient *miracolele* săvârșite de om în integralitatea sa, de gândirea umană, de voință, de credință. Chiar dacă analizăm procesele cognitive din perspectiva teoriei informației și a teoriei reglării, nu epuizăm relația de cauzalitate ce le definește. Care este izvorul și natura gândirii? Care e substratul metafizic al memorării și rememorării, al puterii gândului, al percepției de la distanță, al telepatiei, al previziunii, al teleportării, al levitației, al

biogravității etc.? Psihologia singură nu-și poate justifica un răspuns plauzibil, chiar dacă abordează fenomenele psihice particulare într-o viziune genetic-evolutivă, iar conștiința prin prisma determinismului social istoric.

Globalizarea dialecticii în abordarea fenomenelor și proceselor psihice nu este calea cea mai nobilă de înțelegere a lor. De aceea trebuie admise noi optici, noi metodologii și noi finalități de abordare. Trebuie aprofundate noile domenii de cercetare și deschise spre așa-numitele științe moarte (*astrologie, magie, științele oculte*). Numai astfel, credem noi, se vor ivi zorii noilor descoperiri în *psihologia inginerescă, psihotehnologie, psihologie organizațională, psihologia formării profesionale, psihologia inițierii și creativității, cosmopsihologia, psihologia inteligențelor artificiale, psiholingvistica, psihologia matematică și psihologia juridică* etc.

Noile direcții metodologice în cercetarea psihologică (orientarea informațional-cibernetică, cercetarea sistemică și metodologica matematică)¹¹ trebuie reconsiderate și epurate de acel „paradox metodologic”.

Unii psihologi consideră că este util să se facă *psihologia psihologiei*, și de ce nu, *epistemologia psihologiei*; acest gând pare a fi o caracteristică a epocii contemporane. Asistăm astăzi la tendința omului de a reflecta asupra propriei sale reflexii, interesul conștiinței de a se cunoaște pe sine, în cercarea omului de a se replia asupra actului său de exploatare și investigație, de a face *știința științei*.

Metaștiința lumii moderne devine din ce în ce mai diferențiată: *filosofia științei, logica științei, epistemologia științei, sociologia științei, psihologia științei, metodologia științei*. Psihologia științei își propune să elucideze activitatea creatoare, descoperirea și rezolvarea problemelor, prejudecățile, motivația omului de știință, personalitatea acestuia și epistemologia psihologică a cercetării.

Fiecare știință, în devenirea ei, își schimbă poziția în câmpul dinamic al structurii științei și fiecare om de știință trăiește nu numai procesul anevoios de cucerire a domeniului său de investigație, ci și contactul cu ceilalți oameni de știință din celelalte discipline. În ce constă totuși „drama” devenirii psihologiei ca știință, așa cum se întreba și Vasile Pavelcu. Răspunsul îl întrevădem în datele istorice. După depășirea stadiului de existență filosofică a psihologiei, metoda experimentală, după modelul fizicii, a început a fi folosită și în cercetările asupra omului. Modelul de cercetare al ființei umane l-a constituit tratatul de fiziologie al lui Johannes Müller (1833 – 1840), apoi pleiada iluștrilor fiziologi: Helmholtz, Virchow, Weber, Haeckel și alții. Începutul psihologiei experimentale este marcat de psihofiziologia lui Fechner (1860). Urmează apoi pasul de la psihofiziologie la psihofizică. Dar obiectul psihologiei până acum nu este de natură psihică. W. Wundt este unanim considerat părintele psihologiei experimentale iar orașul Leipzig devine „metropola internațională a psihologiei”.¹³

Fenomenele psihice încep a fi „verificate” cu aparate precise de măsurare, dar limitate. Poate și de aceea fenomenele psihice studiate încep să-și piardă din interes fiind elementare, semnificația lor teoretică și practică dovedindu-se a fi minoră. Treptat, atenția este atrasă de preocupările de psihologie socială.

Conștiința limitelor psihologiei de laborator îndreaptă atenția cercetătorului spre analiza „mai obiectivă” a trăirilor psihice. Părăsind abordarea analitică și fragmentară a psihicului, psihologul făurește o viziune a „întregului”, a „structurii” psihice umane. Unii psihologi, în loc să-și caute un model psihologic propriu, urmează idealul fizicist. Henri Piéron îl citează pe Joseph Sauveur (1663 – 1716), fizician surd din naștere, cunoscut pentru studiile sale asupra audierii muzicale. Este concepută astfel o psihologie a sunetelor care ar fi elaborată și de un surd din naștere; o

psihologie „obiectivă” a culorilor, comprehensibilă și pentru un orb care n-a „simțit” niciodată culoarea.

Este perioada deplinei expansiuni a behaviorismului „clasic”, watsonian, a pozitivismului vienez (Moritz, Schlick, Carnap, Feigl, F. Frank) și a operaționalismului. „Semnificațiile” nu prezintă interes, iar inteligența nu este aptitudinea de adaptare la situații noi, ci doar ceea ce măsoară un test (Wechsler). Semnificația nu este prin ea însăși decât o ficțiune pe care omul a inventat-o pentru a supraviețui, idee atribuită lui Skinner, unul din reprezentarii psihologiei „obiective” de azi.¹⁴ După sistemul lui Skinner, dacă omul n-ar fi decât automat, ar putea descrie în mod adecvat învățarea.

Treptat psihologul este deposedat de obiectul său, de unde și ideea lansată de Wukmir că termenul vechi de psihologie este astăzi desemnat și de nesusținut prin faptul că „psyche” este în zilele noastre mai puțin definisabil ca întotdeauna și că obiectul științei noastre nu mai este acela al proceselor „suprasomate”. Obiectul psihologiei devine un fenomen non-psihic.¹⁵ Astfel destinul psihologului devine din ce în ce mai dramatic, iar statutul psihologiei și-a pierdut stabilitatea.¹⁶

Psihologia nu trebuie să uite că ființa omului este în același timp obiect fizic, chimic, biologic, psihic, social. Când analizăm *puterea gândului*, trebuie avute în vedere toate palierele constitutive ale ființei omului. Nu trebuie pierdută din vedere înțelegerea și explicarea personalității ca întreg, dar nici neglijate celelalte componente ale complicatului labirint al vieții psihice. Cum spunea Paul Fraise, psihologia actuală nu se definește prin studiul faptelor sau datelor de conștiință. Ca psihologie a conduitelor ea se centrează, așa cum gândeau psihologii comportamentului, asupra a ceea ce face omul, dar ceea ce face depinde de personalitate.¹⁷ Dacă ar fi să privim locul psihologiei în sistemul științelor vom observa că totuși ea este mai aproape de filosofie, și

conținutul acestei cărți pare să susțină, din acest punct de vedere, încercarea lui Kedrov de clasificare a științelor.¹⁸ Modelul „circular” al clasificării lui Piaget ne explică legăturile interdisciplinare cu psihologia. Dacă matematica și fizica reflectă obiectul real și mai ales latura cantitativă a acestuia, în biologie începe a se afirma și latura subiectivă, ceea ce pregătește pe subiect să devină obiect al cercetării, proces ce se desăvârșește în psihologie și sociologie. De aici, linia circulară se încheie în epistemologie și genetică prin relația psihosociologiei cu logica și matematica. Legătura cu aceste două științe din urmă se efectuează prin structurile operatorii. Psihologia, spunea Piaget, depinde de alte științe, viața mintală fiind rezultanta factorilor fizico-chimici, biologici, sociali, lingvistici, economici etc. și nici una din aceste discipline nu este posibilă fără o coordonare logico-matematică.¹⁹ Și Kedrov și Piaget acordă un loc prioritar psihologiei în constelația celorlalte științe, cu toate că Xuxley remarcă existența inegalității din statutul științelor. Fizicii, spune el, i s-a atribuit meritul de a fi sondat misterele materiei care nu sunt mistice decât în măsura în care nu au fost explorate în mod științific, dar ea nu s-a putut atașa de un singur mister real: faptul spiritului și al evoluției acestuia.²⁰

Omul nu se poate adapta la un mediu schimbător decât cunoscându-se pe sine. Vechiul dicton socratic „*Cunoaște-te pe tine însuși*” pare astăzi a fi o necesitate. Omul trebuie să-și cunoască dorințele, impulsurile, motivele, trebuințele, dar și constituția propriei sale ființe. Să-și cunoască puterea gândirii, puterea voinței, a dorinței și puterea credinței. Numai în acest fel dobândește mai multă încredere în sine, în posibilitățile și capacitățile sale, numai astfel evită să devină *dezaxat* și *anxios* sau să cadă pradă unor grupuri autoritare care să-l determine să creadă că va găsi securitate în ascultare. Este adevărat că fiecare se

cunoaște cât și cum poate. Psihologia ar trebui să releve omului modalitățile de cunoaștere a vieții psihice, a puterilor psihice, precum și tehnici de potențare a puterilor ascunse ale gândurilor, tehnici de autostăpânire și autoreglaj. Psihologia ar trebui să țină seama și de științele tradiționale și chiar de tehnicile orientale de cunoaștere a ființei umane, a mecanismelor gândirii, a izvorului de unde purcede însăși gândirea, a lucrurilor benefice și chiar malefice, care se pot face prin concentrarea gândirii. Și aceste lucruri pot fi explicate în laboratoare speciale. Simplele teste utilizate pentru testarea personalității nu spuneau prea multe lucruri despre misterul constituției ființei umane, nici despre puterea psihicului, cu toate că psihologia, ca și celelalte științe, oferă o anumită explicație în anumiți *termeni conceptuali* în virtutea unor legi psihologice, în măsura în care acestea oferă garanții de previzibilitate*. Contestabilitatea legilor psihologice a pornit în primul rând de la faptul că respectivele relații nu erau recunoscute ca fiind pur mintale, implicând deci, o dependență materială și energetică. La nivelul conștiinței umane, postularea unor discontinuități absolute nu poate duce decât la mistificare de tipul *activismului fenomenologic* și care nu numai că exclude dependențele materiale și energetice, dar elimină și relațiile informațional-reflectorii.²¹ Psihologia a progresat prin descoperirea legilor psihofizice, psihofiziologice, psihochimice, a determinărilor psihosociale. Psiholingvistica, psihologia cibernetică și psihosociologia au regenerat mari decenii ale cunoașterii psihologice. Toate raporturile

---

* În acest context poate fi studiată lucrarea celor doi autori români, Corneliu Sofronie și Roxana Zubcov, *Psihologia cuantică*, apărută la editura Perfect, București, 2005, în care, printre altele, se încearcă demonstrarea faptului că psihicul uman nu este o construcție plată și nu trebuie privit ca o realitate statică, ci ca una dinamică, ca o *realitate cuantică*, alcătuită din stări suprapuse și subordonându-se *terțului inclus* și principiilor cuantice.